

עין משפט
נר מצוה

נח א מיי פֿיח מה'ל כבודת
הלכה א סתם עשין רבי:
נז ב מיי' שס הלכה ד
(תושב"ע סס):

ג [מיי' סס]:
נז ד מיי' שס הלכה יז:
נח ה מיי' פ"ז מה'ל
פסוק"מ הלכה יז:

»

שיטת מקובצת

אן עשירי תר"י:
בן קדוש תשיעי תשיעי:
ג מ"ט תרתייהו עשירי קא קרי להו יצאו:
ד רכל בבת:
ה חבת זמן נמחק:
ו לרישיה וקראן אחד:
ז בהמות טובא לא דאמרינן:
ח קדוש והלא נעקר אמר רבא:
ט חזא יקרב אתר' נמחק:
י מחד' לעולם אין אחד עשר קדוש ליקרב עד שישתוק יש לפרש בשני ענינים דרשניו לפרש לאר:
יא חשב עשירי כאילו:
יב שפי' דלהכי:
יג שפי' דלהכי:
יד למיתני דהא ודאי הוי עקירה אבל כ"כ אצטריך כר' דרמינן דלא הוי:
טו מה'ד יצאו שנים:

»

רבינו גרשום

וכל מעשר. לרבות כל שקרא עליו שם עשירי:
אף שמיני ושנים עשר שאם קרא לשמיני מעשר ולשנים עשר עשירי:
וערותו מקדשת. כגון כשקרא לתשיעי עשירי או לאחד עשר עשירי:
מה הוא אינו מקדוש אלא בסמוך.
לומר העשירי עצמו כשקרא אותו עשירי אין לך סמוך יותר מעצמו:
אף שנתנו אינה מתקדש אלא בסמוך לו לאפקין שמיני ושנים עשר:
אף שנתנו מקדש דהיינו ב' טעיות:
הא מני. דבני טעיות מיוחדת ר' אלעזר בר' שמעון דניא לעולם כ':
עד שיתחוק בתשיעי. שלא יקרא לו שם עשירי וקרא ל' ט' וליא' ר' דליבא אלא טעות אחד דאחד עשר עשירי:
ר' תשיעי לא הוי טעות משום דעשירי מאליו הוי קדוש וא"ת אם הכי נמי לימא שאם שתק כ"כ לא קראו ר' ט' קראו ר' תשיעי לא הוי טעות משום דעשירי מאליו הא לא קישא בדין הוא ד"א הוי קדוש הואיל וכבר קדש עשירי גופיה הוה ליה האי י"א תמורת שמו של מעשר ואיפשר הוא לקדשתו אבל ר' דאבתי ר"ש קדש ליה מעשר גופיה היכי לתפסיה לתשיעי לקדשיה הואיל ואהוי גופיה אבתי לא הוי קדוש להכי נקט י"א ולא נקט ט':
וסבר לה ר' אלעזר כאבוכי ר"ש דאמר בתמורה אין מימר חזרו ומימר דלאחר שהמיר כבהמת קדשים בהמה של חולין אינו חזר ומימר בהמה אחת של חולין באותה בהמה של קדשים:
והבא מבי ט' וי"א אין מקרייה ו' ומו לא מקדיש י"א צ' דמרי זמני ט' הוי טעוה'
א' לאו מדי הוא וכ"ש אי קרא לט' ר' ולי' י"א קדוש דהא לא נעקר שם י' מנייהו כדאמרין ואי קרייה לט' ר' הוי קדוש י' ומו לא מקדיש י"א:
דסבר **נ**ה **כר"י** **דאמר**. במתני' טעות מעשר תמורה ויזין דעבדיה י' לט' מו לא עבד י"א תמורה:
דסבר **נ**ה **כר"ש** **דאמר**. במסכת תמורה אין ממיר וחזר וממיר בלאום כהמה עממה כפ"ק דתמורה [ט]. אמרה ר"י אליבא דר"ש ומלא כומיה:
י' **וחולין מעורבין**. דמד חולין דט' הוא וט' קרינן ליה ואידך הוי ר' גמור:
עשירי מאליו קדוש. ולא ידעינן אי חולין אי מעשר הלכך ירעו והגזון והטענד כהם אינו לוקה דלמיור בשל חולין עבד:
קראן י' ו' **וט' מעורבין**. וצ"י יג קדושה אחת דמד הוי ט' וקריי' ר' (וקדוש י') (אבל) ונאלצן במזמו דכרדינן לעיל מוכל מעשר וסי' מעשר גמור ומדלא ידעינן הי מנייהו מעשר ירעו והגזון והטענד כהם לוקה דשניהם קדושים (וכו'):
י' **ויו"א מעורבין**. ובי' קדושים דהא ל"א קרא ר' ואע"ג דלא נעקר שם י' ממנו קדוש י"א הואיל וצב"א נקראו ולקמן פליגי איכא מ"ד יקרבט ואמ"ד ירעו ואמ"ד ימוטו:
י' **וחולין מעורבין**. ד' קדוש ממילא וי"א י"א קרייה:
הא. ילאו צ' צ' מו ל"ל הינו רשא ילאו צ' צט' וקראן ט' י' וחולין מעורבין הוי כילאו שניהם צ' וקרא י"א:
והיכא דקרא ר' הוי נמי כילאו צ' צ' וקראן עשירי דהא דין רישא לסיפא דמי כתרתייהו נפק מד חולין ומד ר':
הא קמ"ל. סיפא:
דנל **(כפ** **אחת)**.

עד ר' שישתוק בתשיעי ^(א) **א**לא שלא קראו עשירי ^(ב). יש לפרש בשני ענינים לאו דוקא שישתוק בתשיעי אלא שלא קראו עשירי ואפילו קראו תשיעי דאם קראו עשירי אין אחד עשר קדוש דשתי טעיות אין קדושין כאחד דטעות מיוחדת צעינן כהוא עממו ועוד יש לפרש

קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי ^(א) **א**ת"ר מנין שאם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי ששלשתן מקודשין **ת"ל** **י**וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבור תחת השבט העשירי יהיה קדש ^(ב) **י**כול שאני מרבה אף שמיני ושנים עשר אמרת הואיל והוא קדוש וטעותו מתקדשת מה הוא אינו מקודש אלא בסמוך אף טעותו אינה מתקדשת אלא בסמוך והתניא מה הוא מיוחד אף טעותו מיוחדת תאני תנא קמיה דר' יוחנן הא מני ר' אלעזר ב"ר שמעון היא דתניא ר' אלעזר ב"ר שמעון אומר לעולם אין אחד עשר קדוש עד שישתוק בתשיעי ויקרא לעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי סבר לה כרבי יהודה דאמר טעות מעשר תמורה הוי וסבר לה כאבוכה דאמר אין מימר חזור ומימר אמר רבא יצאו שנים בתשיעי קראן תשיעי עשירי וחולין מעורבין זה בזה עשירי מאליו קדוש **ס** לתשיעי תשיעי קא קרי ליה קראן עשירי ותשיעי מעורבין זה בזה מ"ט **ב** עשירי קא קרי להו לתרתייהו ^(א) יצאו שנים בעשירי וקראן עשירי עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה קראן אחד עשר עשירי וחולין מעורבין זה בזה הא תו למה לי היינו הך הא קמ"ל דכל ^(ב) **ז** בת אחת תרתייהו קא קדשי ואע"ג דלא נעקר שם עשירי הימנו יתיב רב כהנא וקאמר ליה להא שמעתא אמר ליה רב אשי לרב כהנא והלא לא נעקר שם עשירי הימנו ותנן זה הכלל כל **ס** זמן שלא נעקר שם עשירי הימנו אין אחד עשר מקודש הני מילי בזה אחר זה אבל בבת אחת תרתייהו קא קדשי בזה אחר זה בהדיא קתני לה **קרא לתשיעי עשירי ולעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי** אין אחד עשר מקודש זה הכלל לאיתויי מאי לאו לאיתויי בבת אחת לא לאיתויי יצא עשירי ולא דבר דהא לא נעקר שם עשירי הימנו דאי לא תימא הכי הא דתניא יצאו שנים בעשירי ולא קדם אחד מהן את חבריו וקראן עשירי עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה והלא לא נעקר שם עשירי הימנו אלא לאו משום דאמרינן כל בבת אחת תרתייהו קא קדשי אי משום הא לא איריא הכא במאי עסקינן דקדים חד מינייהו דאפקין לרישיה **ס** וקרייה אחד עשר והדר איערוב ונפוק בהדרי וקריניהו עשירי דהא נעקר שם עשירי הימנו והא לא קדם קתני מאי לא קדם דהדר איערוב וכמאן דלא כרבי דאי רבי האמר אחד עשר לא הוי עקירה אפי' תימא רבי כי אמר רבי היכא דאית ליה בהמות טובא **ט** דאמר' חד עישורא קאמר הכא דלית ליה בהמות טפי מאי רבי דתניא קרא לעשירי אחד עשר ולאחד עשר עשירי אין אחד עשר קדוש דברי רבי ר' יוסי בר' יהודה אומר אחד עשר קדוש **ס** כלל אמר רבי כל זמן שלא נעקר שם עשירי הימנו אין אחד עשר קדוש **ס** אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון דאית ליה בהמות טובא דאמרינן חד עישורא קאמר יצאו שנים בעשירי תנא חדא ירעו ותנא חדא **ס** יקריבו ותניא אידך ימותו לא קשיא הא דתנא ירעו רבנן היא דאמרי ^(א) **א**ין מביאין קדשים לבית הפסול והא

וכל מעשר בקר ולא. משמע צין שקראו הוא עשירי צין שהיה עשירי למנין ולא קראו עשירי:
שמיני ושנים עשר. אם קראם עשירי:
מה הוא. העשירי גמור אינו מקודש אלא בסמוך לו שאין לך סמוך צו יותר גמור:
אף עעומו. מה שהוא טעה וקרא עשירי אינו מקודש אלא"כ טעמה כזאתו סמוך למעשר גמור כגון משעי ואחד עשר שהן סמוכין לו זה ומלפניו וזה מלאחריו:
מיוחד. שהעשירי אינו אלא אחד:
אף עעומו מיוחד. שאם טעה בתשיעי וצאחד עשר לא היו שנים מקודשין אלא אחד מהם והיכי אמרת דכולהו מקודשים:
עד שישתוק בתשיעי. שאלו קראו עשירי לא ליהוי אחד עשר קדוש משום דשני טעיות של מעשר אחד אינן קדושים דטעותו מיוחדת ^(א) כהוא עצמו:
וטעמא דרצי אלעזר הכי הוי משום דסבר לה כר' יהודה דלמר בתמני' טעות ובי' דקאמרנ[ע"ה] ובי'ס תמורה עשה תמורה ור"ש אבוכה דר' אלעזר דמנא צפ' ראשון דתמורה ^(ב) דף טו. דאין ממירין וחוזרין וממירין דלאחר שהמירו על הכהמה פעם אחת אינה חופסת עוד תמורה פעם אחת והכא נמי אין שני טעיות למעשר:
נעשיתי. כשהיה תשיעי ראוי ללאת:
עשירי וחולין. דלמד מכן הוי תשיעי ואחד מעשר אע"ג דקראו תשיעי:
מעורבין. ואין נאלצין אלא בזמנן והגזון והטענד אחד מהן אינו סופג את הארבעים דשמא חולין הוא:
עשירי ואחד עשר מעורבין. כלומר מעשר גמור ואחד עשר קדוש היינן מעורבין ביחד ומשום דלמד עשר שהוא קדוש קרב שלמים לכן יקרבט שניהם ויאלכו כחומר קדוש כנהנן דטעינין שמי ממנות והרמנו חזו ושוק כמו שלמים:
הא פו למא **לי**. כיון דאשמעתינ דילאו שניהם בתשיעי וקראן עשירי ממילא ידענא דכי הויא דיעא איכא צילאו שניהם בעשירי:
צב"א. דקרא שם עשירי לעשירי ולאחד עשר צב"א אע"ג דלא נעקרה דהא לעשירי נמי קרא עשירי:
לאיתויי ילא עשירי ולא דבר. דלא חשיבא עקירה צדך חשיבא אלא"כ עקרו צפירות וקראו תשיעי:
דאי לא סימא **הני**. דצב"א קדוש. ולרב אשי דקפריך לרב כהנא והלא לא נעקר ובי' לא הוה שמעי ליה מה דמרינא לעיל הא קמ"ל דצב"א כו':
הכא במאי עסקינן. דקתני עשירי ואחד עשר מעורבין דחשבינן ליה לאחד עשר מקודש אע"ג דקרא לעשירי עשירי כגון דקדים כו':
וקרייה אחד עשר. דהשתא נעקר שם עשירי ממנו שלא קראו עשירי אלא אחד עשר ולכתי אע"ג דהכר קרא אתרתייהו עשירי קדוש האחד עשר אכל היכא דמתחלה קרינטו עשירי אע"ג דצבת אחת לא הוי אחד עשר קדוש. ולהכי מוקמינן כגון דקרייה אחד עשר דאי קרייה תשיעי לא אצטריך למיתני דהא דלי עקירה הוי אכל בחדא עשר פליגי רבי ואמר דלא הוי עקירה דללקמן ואצטריך לאשמעינן דהוי עקירה:
וממלא. מתחליין דמה שקורא אחד עשר חשיבא עקירה:
דאין ליה כהמות טובא. לעשר דהשתא כי מנה עשרה רלאשנים וקרא העשירי אחד עשר איכא למימר דכתיב לא נעקר שם עשירי ממנו דמנא אחד עשר דקאמר מד עישורא קאמר כל' זה עישור ראשון:
אכל היכא דנ"ל כהמות יוסר. מתאחד עשר או יצ' או י"א או י"ד או ט' י"א למימר הכי שאין מנהגו של עולם לומר זה עישור אחד אלא אם כן יודע שיהי לו עשירות הרבה הלכך

אמרין דאחד עשר ממש קאמר ועקר שם עשירי ממנו:
ילאו שנים בעשירי. היינו כגון אמר מד ואשמעתא דרבא קהמדר דקאמר לעיל ילאו שנים בעשירי קראן עשירי עשירי ואחד עשר מעורבין זה צוה והשתא קא פריש מנא חדא דהניו שנים מעורבין ירעו עד שיסתכלו ומניא אידך כו':

רש"י בת"י

עשירי לכהמות עשירי גמורים והי"א חולין:
(א) **דנע"ט** **ט'** קרי ליה. כלומר כל מה דקרי ליה לט' אפילו קראו ר' ט' הוי ולעשירי עשירי הוו:
היכא דאכיוון לאפקינהו הכי חשיב מנין:
למפרע שקרא לז' ר' ולז' ט' וכן עד עשרה וממלא שקרא ל' א' **(א)** אלא כסמוך. כלומר העשירי עממו סמוך אלא גופו אלא כסמוך סמוך ל' דייניו ט' וי"א:
אף עעומו מיוחד. שאין צ' קדושים ע"י טעות ואת אמרת ט' וי"א קדושים:
עד שישתוק צט'. שלא ידבר כלל שאם קרא ט' מו לא הוי טעות אם קרא ל' ט' אלא כמאן דקרייה ר' ומו לא מקדיש י"א צ' דמרי זמני ט' הוי טעוה'
א' לאו מדי הוא וכ"ש אי קרא לט' ט' ולי' י"א קדוש דהא לא נעקר שם י' מנייהו כדאמרין ואי קרייה לט' ר' הוי קדוש י' ומו לא מקדיש י"א:
דסבר **נ**ה **כר"י** **דאמר**. במתני' טעות מעשר תמורה ויזין דעבדיה י' לט' מו לא עבד י"א תמורה:
דסבר **נ**ה **כר"ש** **דאמר**. במסכת תמורה אין ממיר וחזר וממיר בלאום כהמה עממה כפ"ק דתמורה [ט]. אמרה ר"י אליבא דר"ש ומלא כומיה:
י' **וחולין מעורבין**. דמד חולין דט' הוא וט' קרינן ליה ואידך הוי ר' גמור:
עשירי מאליו קדוש. ולא ידעינן אי חולין אי מעשר הלכך ירעו והגזון והטענד כהם אינו לוקה דלמיור בשל חולין עבד:
קראן י' ו' **וט' מעורבין**. וצ"י יג קדושה אחת דמד הוי ט' וקריי' ר' (וקדוש י') (אבל) ונאלצן במזמו דכרדינן לעיל מוכל מעשר וסי' מעשר גמור ומדלא ידעינן הי מנייהו מעשר ירעו והגזון והטענד כהם לוקה דשניהם קדושים (וכו'):
י' **ויו"א מעורבין**. ובי' קדושים דהא ל"א קרא ר' ואע"ג דלא נעקר שם י' ממנו קדוש י"א הואיל וצב"א נקראו ולקמן פליגי איכא מ"ד יקרבט ואמ"ד ירעו ואמ"ד ימוטו:
י' **וחולין מעורבין**. ד' קדוש ממילא וי"א י"א קרייה:
הא. ילאו צ' צ' מו ל"ל הינו רשא ילאו צ' צט' וקראן ט' י' וחולין מעורבין הוי כילאו שניהם צ' וקרא י"א:
והיכא דקרא ר' הוי נמי כילאו צ' צ' וקראן עשירי דהא דין רישא לסיפא דמי כתרתייהו נפק מד חולין ומד ר':
הא קמ"ל. סיפא:
דנל **(כפ** **אחת)**.

וליתא לדרבא דאמר בב"א תרתייהו קדשי:
יצאו שנים בעשירי וקראו י':
כרבנן דאמרי אין מביאין קדשים לבית הפסול בעשירי ואחד עשר מעורבין מעשר ושלמים ואי אמרינן תרתייהו קריבין ובעי למיבה מתרתייהו וזהו ושוק משום ספק דשלמים זימנין דהוי לכהנים רוב קרבנות ולא מספקי למיכליה להני חזו ושוק בתוך זמנן ואותי לירי פסול לשרפה ומעשר ראוי לאוכלו לישראל כולן חזון מאימורין וישראל מרובין הן ויכלי למיכליה בתוך זמנו והשתא ממעטינן באכילתו ויהבינן להו לכהנים ואותי לירי פסול להכי ירעו עד דיסתאבו והדר פודה חד מניהו משום ההוא דשלמים וליהו תרתייהו פלוגתא דרבנן ור"ש הוא כמס' ובהים כפ' כל הבהמים שתערבו בחטאות אשם שתערבו בשלמים ר"ש אמר שניהם ישתכו בצפון ויאכלו כחומר שבהן אע"ג דאתי שלמים לירי פסול דלא מסתפקין למיכליהו לזמנו של אשם אמרו לו אין מביאין

מעשר בהמה פרק תשיעי בכורות

מסורת הש"ס

א [קדושין נה. עיובין ג.],
ב ג' צ"ק והמניא כלל אמר רבי כו',
ד [זבחים טז:הו:טז.],
ה צניאם כהוא עממו וטעמא דרי"א הוי והדי"א כפ"ל צ"ק,
ו [ומכלן שיק עוד לע"ה],
ז ע"כ שיק לע"ה,
ח נראה דל"ל דמנכר ולא,
ט צ"ק מ"ו,
י צ"ל דקרא.

»

תורה אור השלם

1. וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט הקעשירי יקדש קדש ליה. וקראו בו לב

»

הגהות הב"ח

(ה) גמ' העשירי יסיה קדש לרבות את כולל ויטל שאני מעברה ובי' ויטל קדוש וטעומו מתקדשת:
(ו) שם קא משמע קן לך צבת:

»

מוסף רש"י

עשירי ואחד עשר מעורבין זה בזה. אחד מהן מעשר גמור אכל אינו ידוע איהו הוא, והשני שם שלמים עליו כיון אחד עשר שקרא עשירי, אחד שטעה וקרא לעשירי תשיעי, קרי"ל שהוא שלמים, האז נמי הוי שלמים, דהכי אחד עשר זה אף הוא אחד קריאת תשיעי נקרא עשירי, והכי כן מעורבין וירעו עד שיסתכלו ויביא כהמה חולין ויאלמר כל מקום שהן שלמים יכא מחולל על כהמה זו ויקרב זו שלמים והשנים נאלצין לנעליהם, ששניהם ספק מעשר ומעשר כהמה נאלץ במזמו לעלימם (קדושין א.א).

»

רבינו גרשום (המשך)

אחת וקראו עשירי תרתייהו קדשי והוו חזו קרב שלמים אינ"צ דלא נעקר שם עשירי מעשירי דקראו עשירי:
הני מילי. דבעינן דליתעקך שם עשירי ממנו לכי נפקי בזה אחר זה דכיון דקרא לעשירי ודאי עשירי לא קדש אחד עשר:
אבל בב"א. כי נפקי בהדיא וקראו עשירי תרתייהו קדש:
לאו לאיתויי בב"א. דלא קדש נמי י"א:
לא לאיתויי יצא עשירי לבדו ולא דירב. שלא קראו ר' ואח"כ יצא אחד עשר וקראו עשירי ואינו מקדש אחד עשר דהא לא (נפקי) [נפקי] שם העשירי ממנו דעשירי מאליו הוא קדוש אבל בב"א תרתייהו קדשי:
דאי לא חזמא הכי דתנן וכו'. דקדים חד מנייהו ואפקיה לרישיה וקרייה אחד עשר. קמי דליקרב עשירי דהא נעקר שם עשירי מעשירי:
והדר איעירוב ובשעת יציאתא ממל לא קדם אחד את חברו:
וכמאן. קא חשיבאיה עקירה היכא דקראו אחד עשר דלא כרבי:
והיכא דאית ליה בהמות טובא. לעשירי דודאי כי קרי לעשירי אחד עשר לאו אחד עשר ממש הוא דקאמר אלא עשירי הוא דקרא ליה:
וחד עישורא קאמר. כלומר הרי כבר מניינו אחד עשרון וכובר הפרשיש מעשר אחד מן המעשרות שיש ליה הפרשיש:
היכא דלית ליה בהמות טובא אלא או [תשעה] עשר או ט' ודאי כי קרי ל' אחד עשר אפי' רבי מודה דהוי עקרת שם עשירי ממנו.

וליתא לדרבא דאמר בב"א תרתייהו קדשי:
יצאו שנים בעשירי וקראו י':
כרבנן דאמרי אין מביאין קדשים לבית הפסול בעשירי ואחד עשר מעורבין מעשר ושלמים ואי אמרינן תרתייהו קריבין ובעי למיבה מתרתייהו וזהו ושוק משום ספק דשלמים זימנין דהוי לכהנים רוב קרבנות ולא מספקי למיכליה להני חזו ושוק בתוך זמנן ואותי לירי פסול לשרפה ומעשר ראוי לאוכלו לישראל כולן חזון מאימורין וישראל מרובין הן ויכלי למיכליה בתוך זמנו והשתא ממעטינן באכילתו ויהבינן להו לכהנים ואותי לירי פסול להכי ירעו עד דיסתאבו והדר פודה חד מניהו משום ההוא דשלמים וליהו תרתייהו פלוגתא דרבנן ור"ש הוא כמס' ובהים כפ' כל הבהמים שתערבו בחטאות אשם שתערבו בשלמים ר"ש אמר שניהם ישתכו בצפון ויאכלו כחומר שבהן אע"ג דאתי שלמים לירי פסול דלא מסתפקין למיכליהו לזמנו של אשם אמרו לו אין מביאין